

PREZES
NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO

Warszawa, dnia 11 czerwca 2012 r.

BOWiz-467-5/12

**Pani
Dorota Wiland
Prezes Zarządu
Fundacji na Rzecz Ochrony Zwierząt
IUS ANIMALIA
ul. Kościuszki 35/3
05-800 Pruszków**

Odpowiadając na Pani pismo z dnia 14 maja 2012 r., skierowane do Prezesa NSA z prośbą o skorzystanie z kompetencji zawartej w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji RP i wystąpienie z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz.U. z 2004 r., Nr 205, poz. 2102 ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2004 r.) z art. 34 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2003 r., Nr. 106, poz. 1002 ze zm., dalej: ustawa o ochronie zwierząt) uprzejmie informuję, że nie znajduję wystarczających podstaw do kwestionowania zgodności ww. przepisu z Konstytucją RP.

Podzielając pogląd w kwestii wykroczenia wskazanego przepisu rozporządzenia z 2004 r. poza upoważnienie zawarte w ustawie o ochronie zwierząt, co jest jednoznaczne z naruszeniem art. 92 ust. 1 Konstytucji RP należy mieć na uwadze inne postanowienia Konstytucji RP, ratyfikowanych umów międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej.

Wiążący ustawodawcę nakaz ochrony humanitarnego traktowania zwierząt płynący wprost z Konstytucji - w tym ochrony polegającej na ograniczeniu wolności i praw jednostek - płynie z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji). Z drugiej jednak strony, Konstytucja w art. 53 zapewnia każdemu

„wolność sumienia i religii”. Dopuszczalność uboju rytualnego - który polega na uśmierceniu zwierzęcia w określony sposób tj. w stanie jego pełnej świadomości - jest traktowana jako element tej wolności. Wniosek taki płynie z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. wyrok z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawie *Cha'are Shalom ve Tsedek przeciwko Francji*, skarga nr 27417/95, par. 73-74)¹.

Implementacji ww. standardu konstytucyjnego i międzynarodowego służy art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r., Nr 41, poz. 251 ze zm.), który mówi: „W celu realizacji prawa do sprawowania obrzędów i czynności rytualnych związanych z kultem religijnym, gminy żydowskie dbają (...) o ubój rytualny”.

Natomiast zgodnie z art. 17 Europejskiej konwencji o ochronie zwierząt przeznaczonych do uboju państwo będące stroną tej konwencji „może zezwolić” na stosowanie wyjątków od nakazu ogłuszania zwierzęcia w przypadku uboju zgodnego z obyczajami religijnymi. Bardziej stanowczo wypowiada się w tej kwestii prawo UE. W preambule do Dyrektywy Rady 93/119/WE z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania wskazuje się, że „podczas uboju lub zabijania zwierzętom powinno się oszczędzić zbędnego bólu lub cierpienia; jednakże niezbędne jest (...) uwzględnienie szczególnych wymagań niektórych obyczajów religijnych”. Z kolei w art. 5 ust. 1 lit. c) wymieniona dyrektywa nakazuje ogłuszanie zwierząt przed ubojem, przy czym ust. 2 tego przepisu stanowi, że: „Wymagania ust. 1 lit. c) nie mają zastosowania w przypadku zwierząt poddawanych szczególnym metodom uboju, przewidzianym przez niektóre obyczaje religijne”.

Powołane wyżej przepisy prawa międzynarodowego są na tyle jednoznaczne i precyzyjne, że mają tu zastosowanie przepisy art. 91 ust. 2 i 3 Konstytucji RP przesadzające prymacie prawa międzynarodowego i prawa Unii Europejskiej w sytuacji kolizji z prawem krajowym.

Dodać należy, że w dniu 1 stycznia 2013 r. zacznie obowiązywać w Polsce rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania, które uchyla ww. dyrektywę 93/119/WE.

---

¹ Co prawda ww. pogląd został wyrażony na gruncie art. 9 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, jednak w orzecznictwie sądów i TK przyjmuje się, iż wolności i prawa wyrażone w Konstytucji RP powinny być rozumiane z uwzględnieniem Konwencji i dorobku ETPCz

W ww. rozporządzeniu przejęto - z pewnymi modyfikacjami - normy dopuszczające ubój rytualny (zob. m.in. pkt 18 preambuły i art. 4 ust. 4 rozporządzenia). Zgodnie jednak z art. 26 ust. 2 rozporządzenia państwa członkowskie będą mogły przyjąć przepisy krajowe służące „zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania” m.in. w odniesieniu do uboju rytualnego.

Biorąc pod uwagę wskazane wyżej argumenty nie znajduję podstaw do wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego kwestionującym zgodność z Konstytucją § 8 ust. 2 rozporządzenia z 2004 r.

WICEPREZES
Naczelnego Sądu Administracyjnego
Włodzimierz Ryms
Włodzimierz Ryms